

Negentien afbeeldingen van de Ridderhofstad Nyvelt

door

Klaas B. Nanning

Het pluizen naar allerlei afbeeldingen die ooit van een bepaald kasteel, in ons geval de ridderhofstad Nyvelt, zijn gemaakt, lijkt een plezierige bezigheid. Met die gedachte ben ik ook aan het speurwerk begonnen, zo'n half jaar geleden. Het is me allemaal een beetje tegengevallen. Voor het vorige nummer van ons tijdschrift heb ik mijn verhaal niet op tijd klaar kunnen krijgen. Maar hier is het dan, inclusief negentien afbeeldingen.

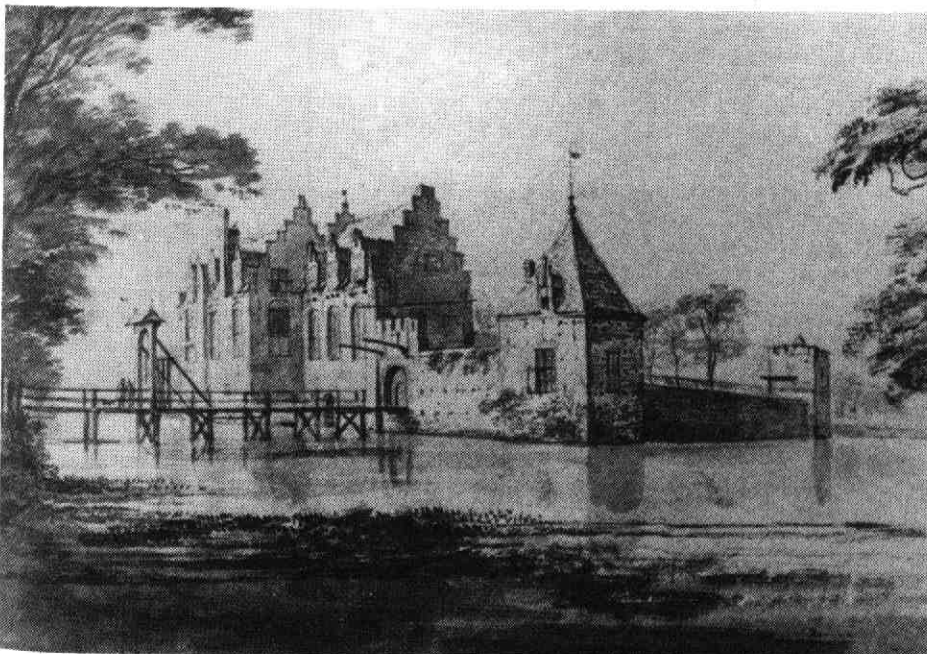
De eerste serie

De eerste en oudst bekende afbeelding (afbeelding 1) van de ridderhofstad Nyvelt is de tekening in zwart krijt en penseel van de hand van Roelant Roghman uit 1646/47. Roghman heeft in die twee jaren een groot aantal kastelen afgebeeld en zeer betrouwbaar. Maar we weten niet precies in welk jaar hij een bepaald kasteel heeft getekend, vandaar dus de steeds weer voorkomende dubbele datering: 1646/47.

In het maartnummer 1991 van ons tijdschrift geeft op bladzijde 13 en 14 Gravendeel een beschrijving van de tekening van Roghman. We citeren: *Roghman had moeilijk een gunstiger tijdstip kunnen kiezen. Het kasteel was immers krap een halve eeuw tevoren „gerepareerd en vele verbeterd” en het zou daarna in snel tempo in verval raken. We moeten ons echter, bij het bekijken van Roghman's tekening, goed realiseren dat het hier gaat om een „eindfase”, tot stand gekomen na misschien wel zeer ingrijpende verbouwingen. Op veel kasteeltekeningen zijn onderdelen van de oude middeleeuwse versterking goed te herkennen. Dat is hier in veel mindere mate het geval.* Tot zover dit citaat waaraan we niets hebben toe te voegen.

De tweede afbeelding (afbeelding 2) die we hier reproduceren is van de hand van Louis Philippe Serrurier, die leefde van 1706 tot 1751. Hij was een verdienstelijk tekenaar en bijzonder geïnteresseerd in kastelen. Het Rijksarchief te Utrecht bezit een collectie van zo'n 250 gewassen tekeningen in Oost Indische inkt, alle ongeveer 200 x 135 mm groot, die in 1914 door Dr Mr S. Muller Fzn. zijn gecatalogiseerd en grotendeels toegeschreven aan Serrurier. Ze zijn vervaardigd naar originelen van Roelant Roghman, Cornelis Pronk, Jan de Beijer en anderen. Het is waarschijnlijk dat Serrurier de prenten van voornoemde kunstenaars alleen maar heeft nagetekend en er nooit zelf op uitgetrokken is. Van vrijwel al zijn tekeningen is een voorganger bekend. Zo ook hier. De afbeelding „'t Huis Nijveld 1646/47” is verdienstelijk nagetekend van het origineel van Roghman, maar dateert uit ongeveer 1730. Serrurier heeft zijn prent een beetje stoffering gegeven: henge-laars, een man in een roeibootje, een wandelende vrouw.

De derde afbeelding (afbeelding 3) is vervaardigd door iemand die wat moeite had met het perspectief. We weten zijn naam niet, maar aan enkele details is te zien dat hij geprobeerd heeft het origineel van Roghman na te tekenen en

Afbeelding 1

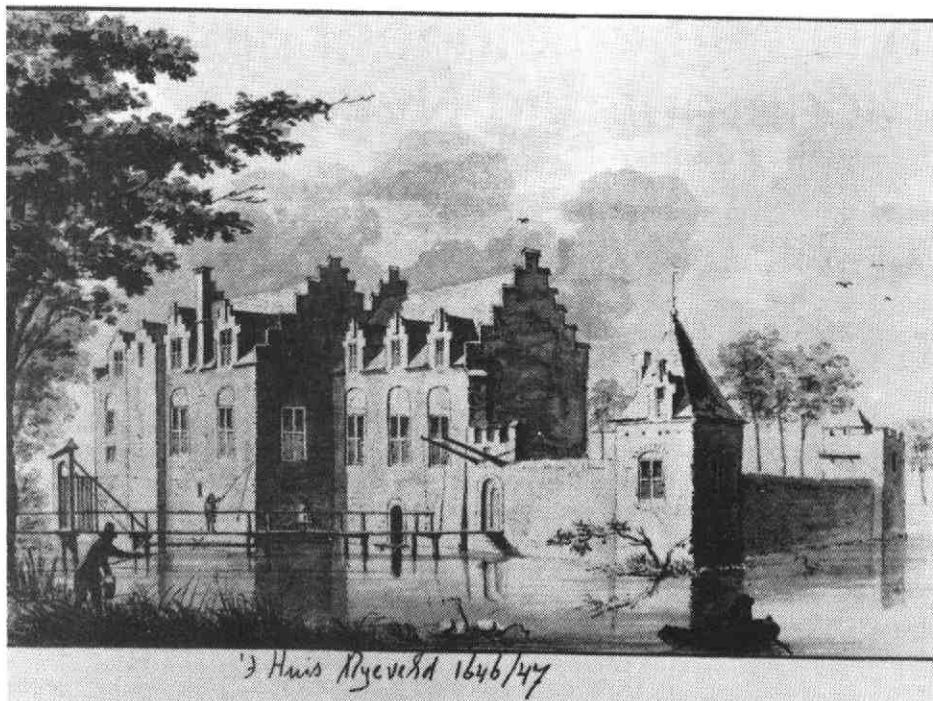
„Nijveld”

door Roelant Roghman, 1646/47, uit eigen waarneming. Zwart krijt, penseel in licht- en donkergrijs.

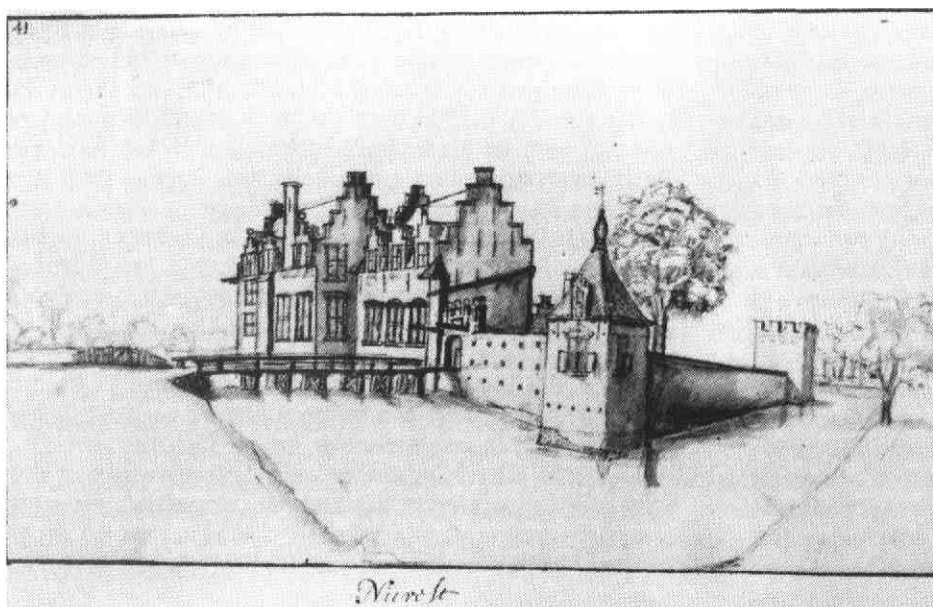
Afm. 357 x 512 mm.

Particuliere verzameling.

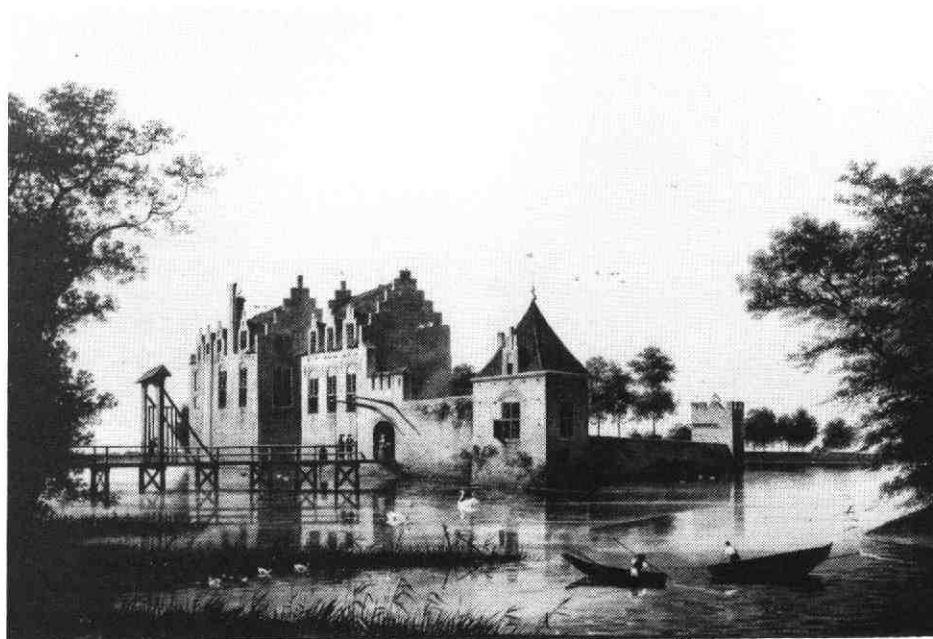
Cat. Muller: 1693.

Afbeelding 2
 't Huis Nijeveld 1646/47.
 Copie naar Roghman door L.P. Serrurier, circa 1730.
 Afm. 134 x 197 mm.
 Rijksarchief Utrecht.
 Cat. Muller: 1694.

Afbeelding 3
 Nijeveld, links-boven genummerd 41.
 Anoniem.
 Afm. ?
 Rijksarchief Utrecht.
 Cat. Muller: -.

Afbeelding 4
 Nijeveld in welstand.
 Aquarel in kleur naar Roghman door J.A. Knip.
 Afm. plm. 300 x 450 mm.
 Bezit van eigenaar Jhr D.J.A.A. van La-
 wick van Pabst.
 Cat. Muller: -.

niet de copie van Serrurier. De prent is weinig belangrijk.

De vierde afbeelding (afbeelding 4), de derde die is afgeleid van het origineel van Roghman, is niet ontstaan uit persoonlijke liefhebberij. Het betreft hier een bijzonder fraaie aquarel in natuurlijke kleuren, vervaardigd door de kunstschilder Josephus Augustus Knip, die leefde van 1777 tot 1847. Zijn opdrachtgever is hoogstwaarschijnlijk Jhr Johan Anthony van Lawick van Pabst geweest, die het huis door huwelijk in zijn bezit had gekregen. Het schilderstuk is in de familie gebleven en de huidige eigenaar, Jhr D.J.A.A. van Lawick van Pabst, heeft ons in de gelegenheid gesteld het te fotograferen.

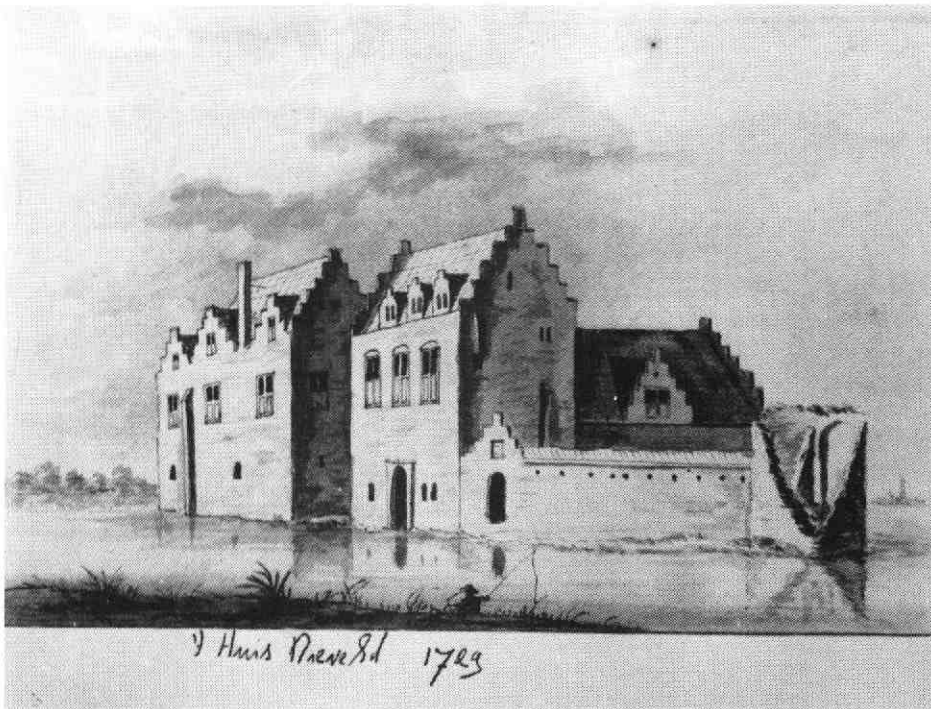
Knip heeft de tekening van Roghman nauwgezet nageschilderd, inclusief het kruisverband in de brugstaanders en de zwarte stipjes (gaten om steigerpalen in te bevestigen) onder het dak van het rechter hoofdgebouw. De gaten in de muur naast de toegangspoort heeft hij weggelaten, misschien omdat hij er geen raad mee wist of om het kasteel wat

„mooier” te maken. De struiken aan de voet van de voorste toren heeft hij wèl afgebeeld, evenals het openstaande luik. Twee bootjes, twee zwanen en drie eendjes in de slotgracht, maken dat het kasteel er wat vriendelijker uitziet, evenals de drie personen bij de ophaalbrug.

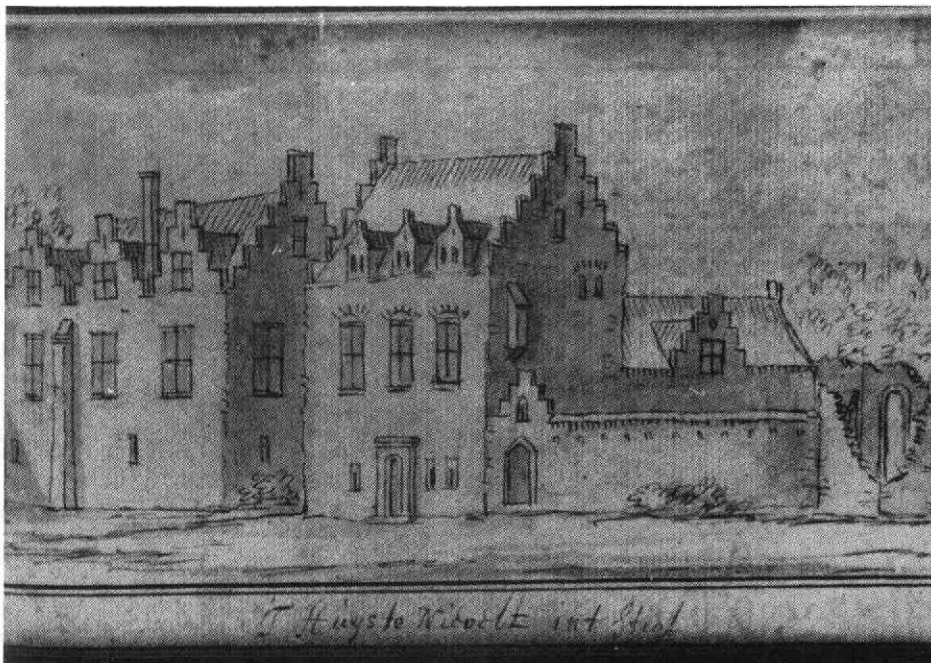
De tweede serie

We gaan nu over naar de tweede serie afbeeldingen die van elkaar zijn afgeleid.

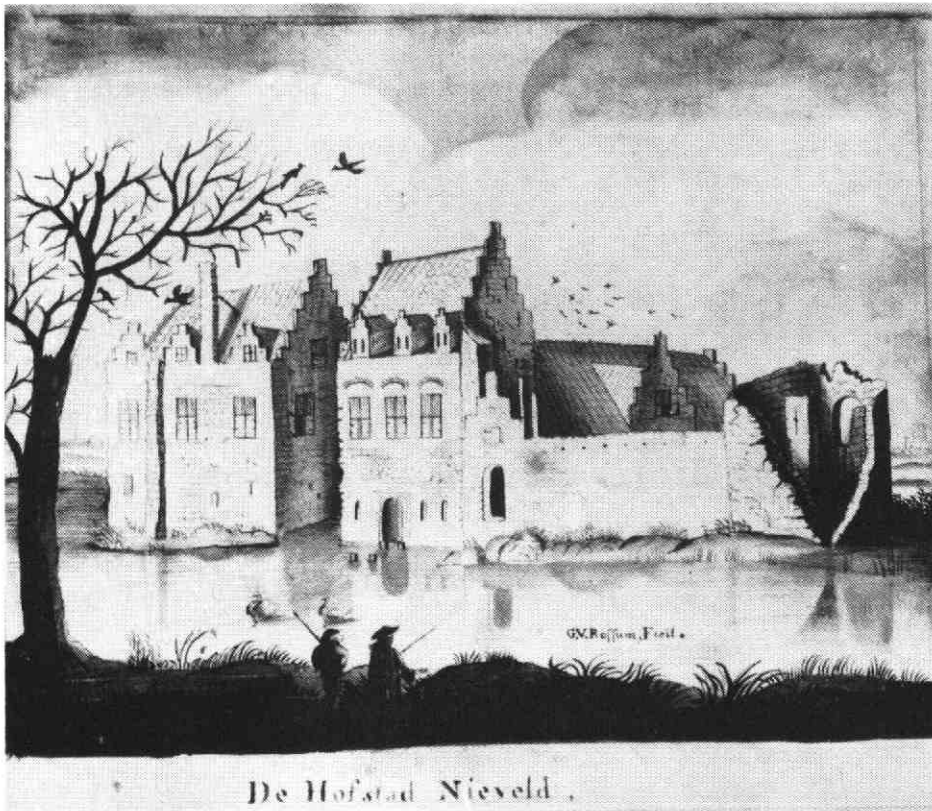
Op de tekening „t Huis Nieveld 1729” (afbeelding 5), die door het Rijksarchief te Utrecht aan Serrurier wordt toegeschreven, zien we plotseling een heel lange achtervleugel afgebeeld, met een trapgevel aan de westzijde. Ongeveer halverwege is een soort dakkapel gebouwd, met een trapgevel die boven de zijmuur oprijst. Op welke plaats deze lange vleugel aansluit aan de al van Roghman bekende gebouwen is onduidelijk. Hebben we hier met nieuwbouw

Afbeelding 5
 't Huis Nieveld 1729.
 Toegeschreven aan L.P. Serrurier. Profiel
 Montfoort?
 Afm. ?
 Rijksarchief Utrecht.
 Cat. Muller: 1696.

Afbeelding 6
 't Huys te Nievelt int Stigt.
 Anoniem.
 Afm. ?
 Bezit van eigenaar Jhr D.J.A.A. van La-
 wick van Pabst.
 Cat. Muller: -.

Afbeelding 7

De hofstad Nieveld.

Tekening van G. van Rossum.

Afm. ?

Bezit van eigenaar Jhr D.J.A.A. van La-
wick van Pabst.

Cat. Muller: -.

te maken terwijl het rechterdeel van het complex al in verval is, of is die vleugel fantasie? De toren op de voorgrond is al gedeeltelijk ingestort en de lange muur aan de noordzijde is geheel verdwenen, evenals het torentje op de noordwesthoek.

Helemaal rechts aan de horizon is een stadsprofiel getekend en iemand op het Rijksarchief heeft eens verondersteld dat het wellicht Montfoort zou kunnen voorstellen.

Ik geloof er niet in dat deze afbeelding van de hand van Serrurier zou zijn. Het is een nogal primitieve tekening waarop de drie dakkapellen van het linker gebouw worden afgebeeld als drie uit het water oprijzende trapgevels. Heel onbetrouwbaar en Serrurier onwaardig.

Misschien is de beoordelaar misleid door het handschrift onder deze afbeelding, dat gelijk is aan de onderschriften onder de afbeeldingen die gegarandeerd van de hand van Serrurier zijn. Nader onderzoek bij afbeeldingen van andere kastelen kan misschien de oplossing geven.

Onmiskenbaar van de vorige afbeelding nagetekend is de anonieme prent „T Huys te Nievelt int Stigt” (afbeelding 6). Naast wat kleine verschillen valt vooral op dat de trap aan het einde van de lange achtervleugel verdwenen is. Fout getekend of al weggebroken? Waarschijnlijk het eerste, omdat Van Rossum in dezelfde periode en Pronk in latere jaren wel een trapgevel tekenen.

De derde afbeelding (afbeelding 7) die in dit rijtje thuis hoort is „De Hofstad Nieveld” van de hand van Gerard van Rossum, die leefde van 1699 tot 1772. *Aanvankelijk tekende hij te Amsterdam patronen voor weverijen van kostbare zijden stoffen. Naderhand te Rotterdam teruggekeerd, schilderde en tekende hij landschappen met gebouwen, meestal in de omtrek van de Maasstad* (Citaat van een gedrukte informatie die op de achterkant van de prent was geplakt).

Wat mij betreft - ik word even persoonlijk - had Van Rossum zich beter bij het tekenen van patronen kunnen houden, want wat hij van „De Hofstad Nieveld” heeft gemaakt is bijzonder ongeloofwaardig. Hij tekende het lin-

ker en het rechter gebouw van elkaar gescheiden door een smal grachtje. Dat is nooit het geval geweest.

Er is nog een bewijs dat deze drie afbeeldingen van elkaar zijn afgeleid. Roghman laat zien dat boven de hoofdingang een rijtje van vier kantelen staat. Pronk doet dat in 1731 ook, wanneer de aansluitende muur en het vervallen torentje al geheel verdwenen zijn. Maar juist bij deze drie tekeningen is boven de hoofdingang een trapgevel met een raam afgebeeld: een situatie die waarschijnlijk nooit heeft bestaan. Ook zien we dat een wat onduidelijke uitbouw op de prent van Roghman naast de hoofdingang, op twee van de drie laatste prenten is afgebeeld als een uitbouw voor een gemak, een poepdoos. Bóven het binnenplein en pal náást de hoofdingang? Kom nou!

De derde serie

De derde serie afbeeldingen van Nyvelt wordt aangevoerd door de afbeelding die Cornelis Pronk (1691 - 1759) in 1731 uit eigen waarneming maakte. Ook tekende hij het huis „van achteren”, maar daar komen we nader op terug. Pronk trof een gebouw aan dat al duidelijk in verval verkeerde (afbeelding 8).

Zowel Roelant Roghman in 1646/ 47, Cornelis Pronk in 1731 als Jan de Beijer in 1744 (die we hierna nog zullen ontmoeten), hebben het kasteel vanuit ongeveer hetzelfde standpunt afgebeeld. Dat standpunt lag nogal voor de hand. Ze liepen vanaf de Leidse Rijn dezelfde toegangsweg die wij in 1991 ook nog volgen. De twee gevels met de tweemaal drie dakkapellen waren naar het oosten, naar de Meern-dijk gericht. De lage vierkante toren met spits stond op de noordoosthoek van het kasteelterrein.

In 1731 is Cornelis Pronk ook om het huis heen gelopen om het „van achteren” te tekenen (afbeelding 9). Op deze tweede afbeelding van het gebouw is eveneens duidelijk te zien dat het er niet meer zo florissant bij stond. Grote gaten

in de muren laten zien waar vroeger ramen hebben gezeten. De kozijnen zijn bijna allemaal al verdwenen. De daken zien er evenwel nog hecht en sterk uit, zonder verdwenen dakpannen.

De beide afbeeldingen van Pronk zijn door Serrurier in vrijwel dezelfde jaren nagetekend (afbeeldingen 10 en 11). Hoewel ze generatiegenoten waren is niet bekend of ze elkaar hebben gekend, al vragen we ons wel af hoe Serrurier de tekeningen van Pronk - tijdelijk - in handen heeft gekregen.

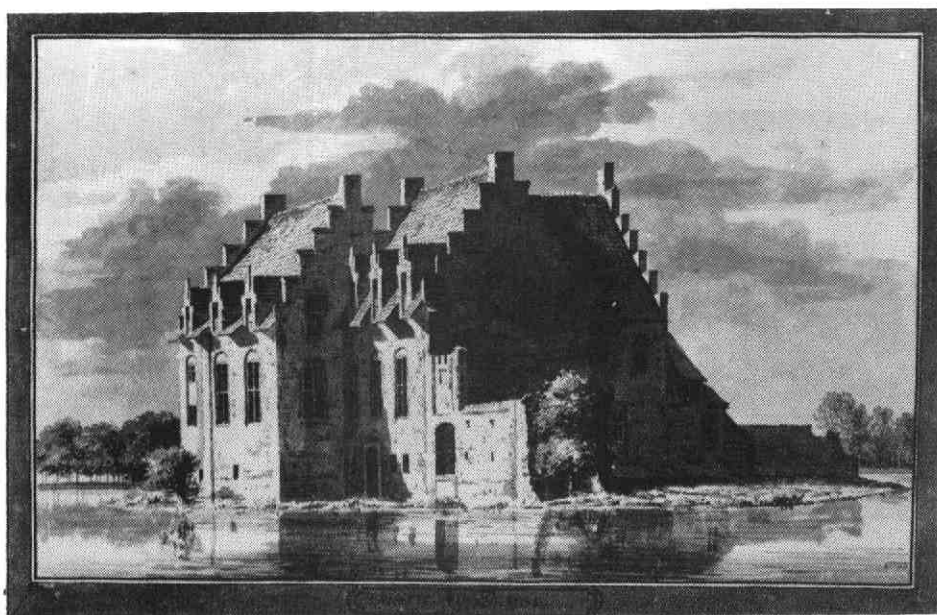
De afbeelding „Nieveld” door J. Bosch (afbeelding 12) is onmiskenbaar nagetekend van de prent van Pronk en ook de anonieme potloodtekening „Het huis Nijeveld in 1731” (afbeelding 13) is van Pronk of Serrurier afgeleid. Gezien het handschrift zal deze laatste tekening vermoedelijk uit veel later jaren dateren, misschien wel van rond 1850.

Opvallend aan deze reeks afbeeldingen van het huis in 1731 is de forse, maar niet zo ver doorgetrokken achtervleugel en de afwezigheid van de lange schoorsteen op het linker gebouw.

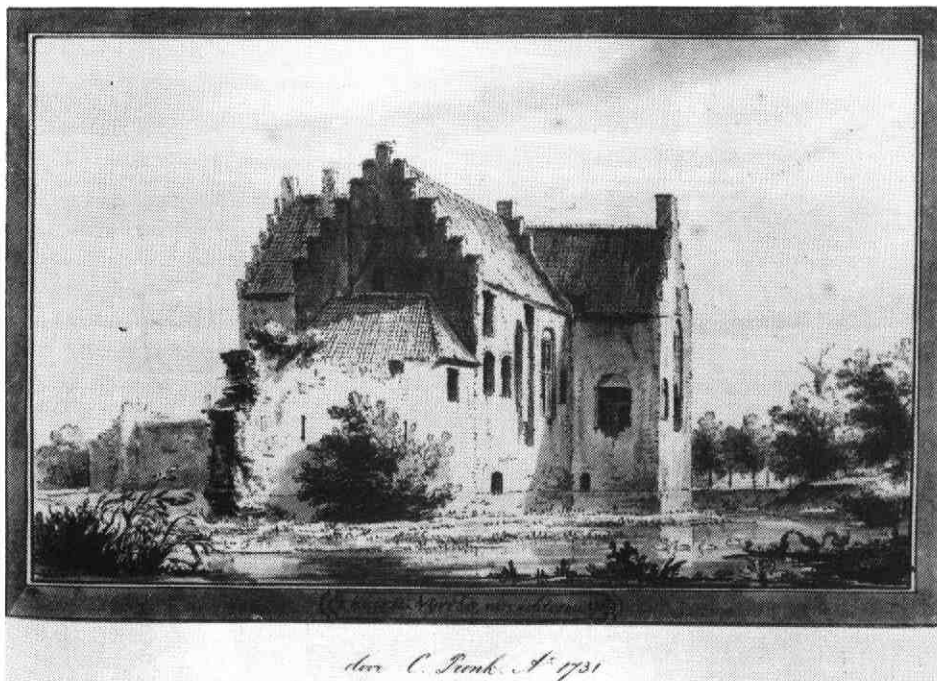
De ongetwijfeld bekendste en meest verspreide afbeelding (afbeelding 14) is „De RIDDER HOFSTAD NYVELD”, een gravure van 9 x 6,5 cm, die Hendrik Spilman vervaardigde naar een tekening van Jan de Beijer uit 1744. Spilman heeft vele honderden gravures gemaakt naar tekeningen van Jan de Beijer: alleen al bijna tweehonderd van kastelen, stads- en dorpsgezichten binnen de provincie Utrecht.

Over de samenwerking tussen deze artiesten en de betrouwbaarheid van hun afbeeldingen is veel bekend, maar dat gaat in het kader van dit artikel te ver. We bepalen ons dus tot de gravure van Nyvelt.

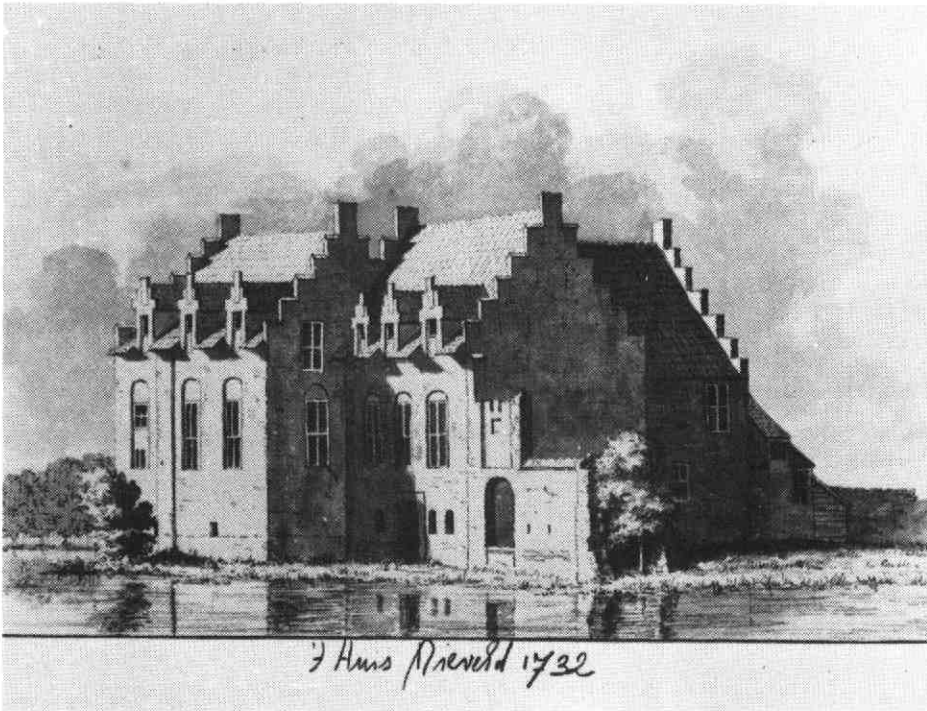
De gravures van Spilman zijn in druk verschenen, vrijwel alle in een apart „prentenboek” dat gepubliceerd werd, kort na de verschijning van de „Tegenwoordige Staat der Vereenigde Nederlanden”. Het twaalfde deel van deze serie „... Vervolgende de Beschryving van de Provincie van Utrecht” verscheen in 1772 te Amsterdam bij de Wed. Isaak Tirion. De prentenboeken toonden over het algemeen twee gravures op één bladzijde boven elkaar, zoals gezegd 9 x 6,5 cm groot. De boeken met afbeeldingen waren zeer gewild en

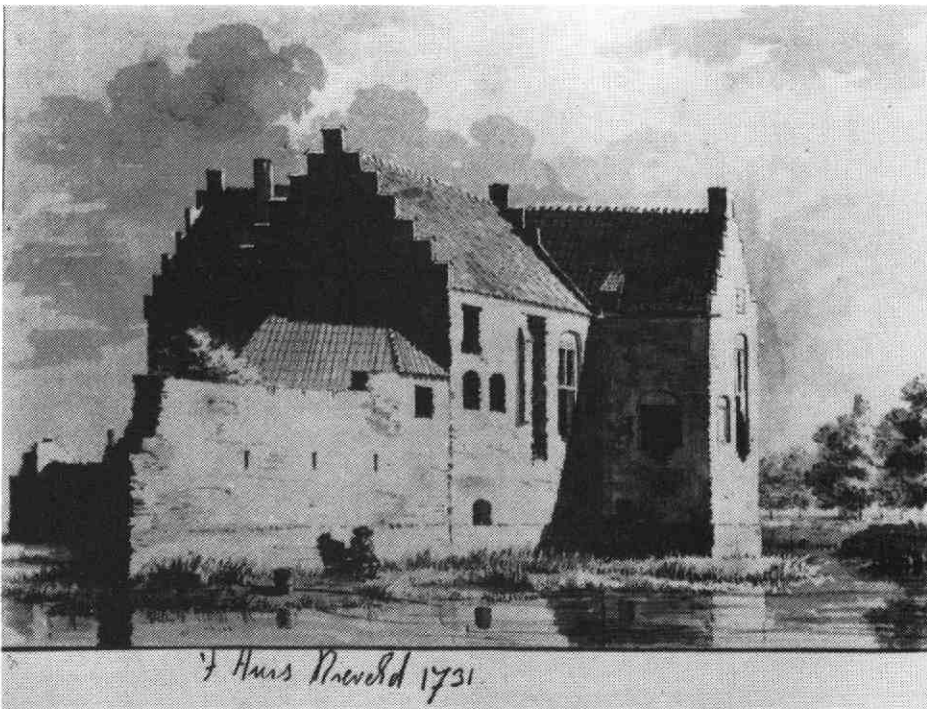
Afbeelding 8
 't Huis te Nyveld 1731.
 Tekening van C. Pronk uit eigen waarneming.
 Afm. ?
 Bezit: ?
 Cat. Muller: -.

Afbeelding 9
 't Huis te Nyveld van achteren 1731.
 Tekening van C. Pronk uit eigen waarneming.
 Afm. ?
 Bezit: ?
 Cat. Muller: -.

Afbeelding 10
 't Huis Nieveld 1732.
 Copie naar Pronk door L.P. Serrurier.
 Afm. 135 x 199 mm.
 Rijksarchief Utrecht.
 Cat. Muller: 1698.

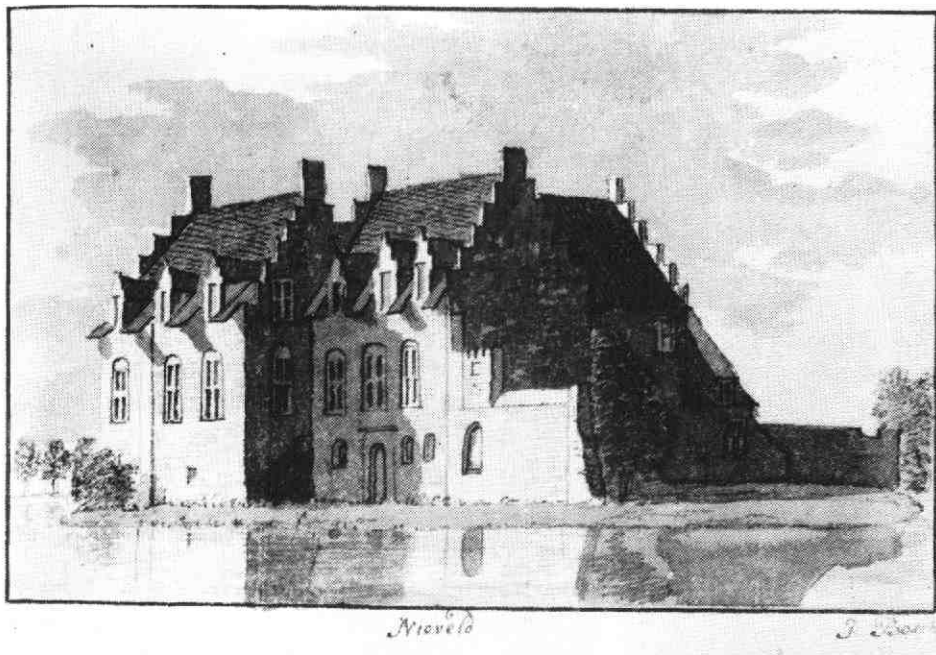

Afbeelding 11
 'Huis Nieveld 1731 (van achteren).
 Copie naar Pronk door L.P. Serrurier.
 Afm. 136 x 210 mm.
 Rijksarchief Utrecht.
 Cat. Muller: 1697.

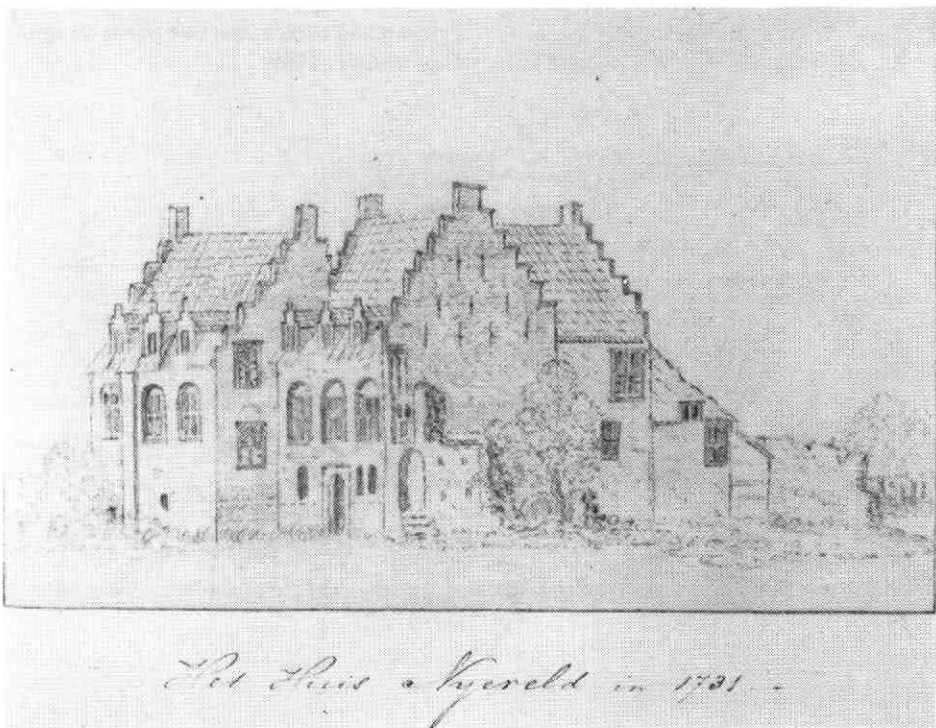
op een zeker ogenblik - we weten niet wanneer het is begonnen - ging men de boeken uit elkaar halen en de bladzijden doorknippen, om de gravures per stuk te verkopen. Dat kon probleemloos omdat alleen de rechter bladzijden bedrukt waren. Omstreeks 1960 kon je in de antiekstalletjes in de Oude Manhuispoort in Amsterdam de gravures alfabetisch op kasteel- of plaatsnaam gesorteerd in schoendozen aantreffen: ze kostten één gulden per stuk. Dat heeft maar kort geduurd. Tot op de huidige dag hebben antiquairs in de Randstad, Zeeland, Utrecht en Gelderland nog geregeld gravures van Spilman en anderen te koop. Over de prijzen die ze er voor vragen laat ik me niet meer uit.

Terug naar de gravure van Nyvelt. Iets wat niet zo vaak voorkomt is hier wél het geval: de originele tekening van Jan de Beijer is ook nog bekend. Ze bevindt zich in de prentenverzameling van het Gemeentemuseum van Arn-

hem. We hebben er een fotoreproductie (afbeelding 15) van gekregen en zijn dus in staat om de gravure van Spilman te vergelijken met de „naar het leven” gemaakte tekening van Jan de Beijer. Hendrik Spilman heeft het huis iets rijziger afgebeeld dan Jan de Beijer. Het laag gelegen toegangspoortje in het rechter gebouw heeft Spilman wat lager gemaakt dan De Beijer het heeft gezien. Zo zijn er nog wel meer kleine verschillen aan te wijzen, maar veel belangrijker is dat beide afbeeldingen een grote overeenkomst tonen op een heel ander punt. Op de afbeelding van De Beijer is duidelijk te zien dat het metselwerk van het linker gebouw is opgebouwd met „speklagen”: de rode bakstenen muren tonen op regelmatige afstanden een onderbreking door een laag witte of licht getinte natuursteen. Op de gravure van Spilman is dat ook te zien, als je het weet! Ook op de afbeelding van H.G. Schutter is die verdeling in horizontale vakken goed te zien. We komen op die aquarel nog

Afbeelding 12
Nijveld.
Tekening door J. Bosch.
Afm. ?
Bezit: ?
Cat. Muller: -.

Afbeelding 13
Het Huis Nijveld in 1731.
Anoniem.
Afm. 127 x 195 mm.
Rijksarchief Utrecht.
Vroeger Flehite Amersfoort.
Cat. Muller: -.

nader terug.

Merkwaardig is intussen wel dat een zo belangrijk architectonisch detail noch door Roelant Roghman in 1646/47, noch door Cornelis Pronk in 1731 is weergegeven. Hebben ze het niet gezien of niet belangrijk genoeg gevonden? We weten het niet, we houden het maar op het laatste.

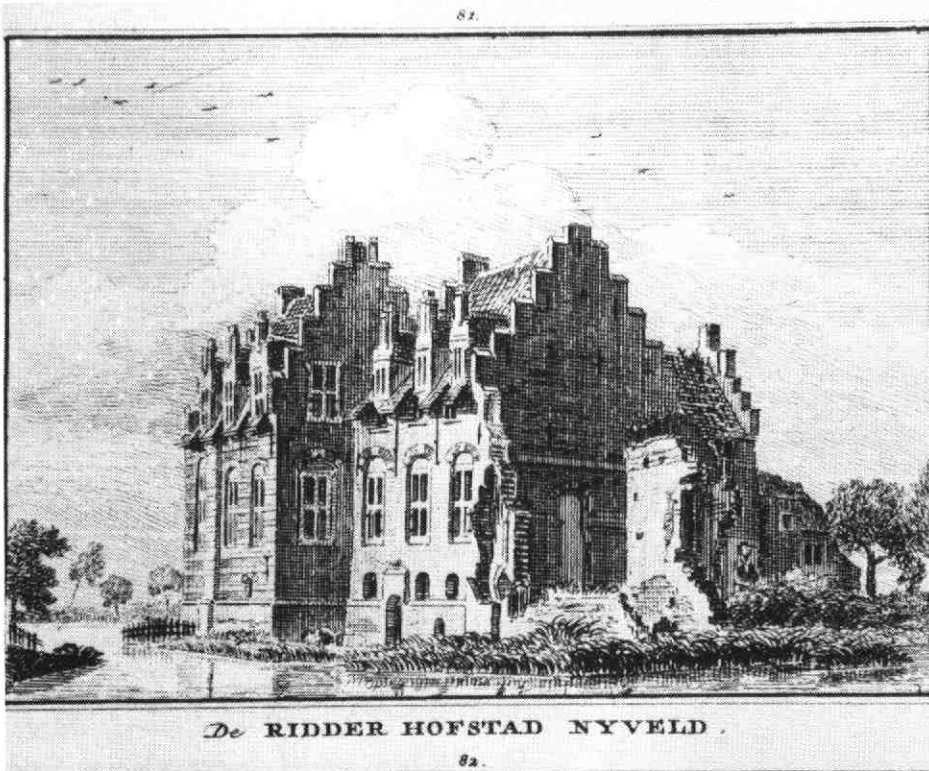
We borduren nog even voort op die speklagen. Het is een bouwtrant, uit de zuidelijke Nederlanden afkomstig, in onze gewesten onder anderen geïntroduceerd door vader en zoon Rombout en Anthonis Keldermans, die leefden in de eerste helft van de zeventiende eeuw. Rombout Keldermans is de ontwerper van het stadhuis van Culemborg. Ook Paushuizen in Utrecht is gebouwd in de stijl van Keldermans, evenals de bewaard gebleven toren van het in 1888 afgebroken kasteel te IJsselstein.

We hebben hier enkele voorbeelden genoemd uit de naaste omgeving, maar wanneer we het linker gebouw van

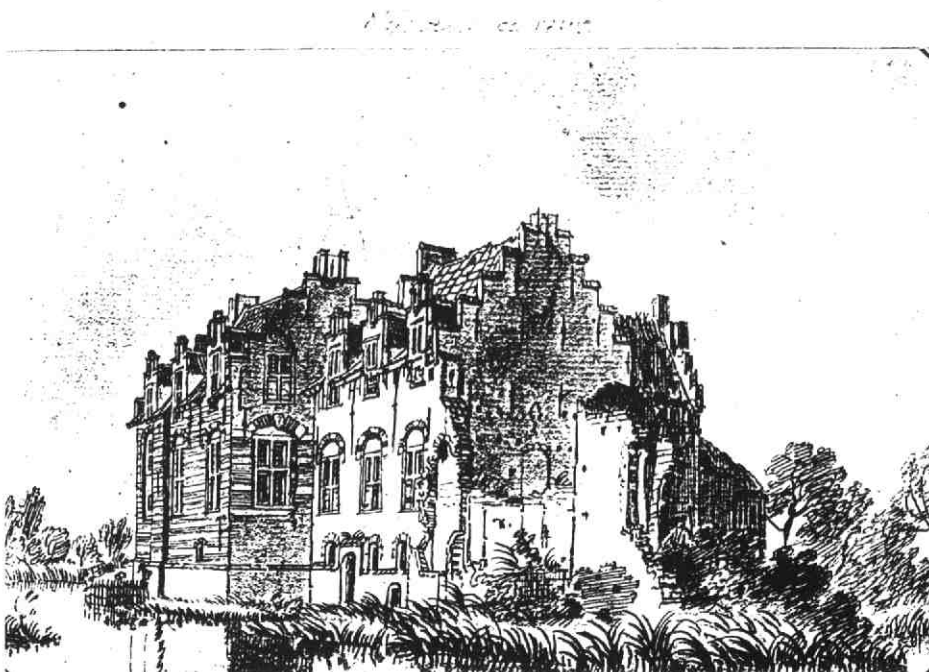
Nyvelt vergelijken met enkele gevelwanden van het Markiezenhof in Bergen op Zoom, is de overeenkomst verbluffend. Wie de bouwheer van de twee gebouwen van Nyvelt ook geweest mag zijn: hij is bij de vernieuwing van het kasteeltje in het begin van de zeventiende eeuw sterk beïnvloed geweest door de Brabantse late Gothiek.

De laatste drie afbeeldingen van Nyvelt

We noemden de afbeelding van H.G. Schutter al eerder (afbeelding 16). Hij tekende in 1752 het huis vanaf de zuidoostzijde. Hij laat de grote openingen in het muurwerk zien waar vroeger ramen hebben gezeten. Hij tekent nauwkeurig de zeven speklagen tussen het één-steen bredere souterrain (overigens ook met een speklaag) en het dak. Van de achtervleugel zien we bijna niets. Rechts in de verte is boven de staande man de kerk van Vleuten getekend en onder de boom de molen aan de Leidse Rijn. In die jaren was deze

Afbeelding 14
De RIDDER HOFSTAD NYVELD.
Gravure door H. Spilman naar J. de Beijer.
Afm. 65 x 90 mm.
Rijksarchief Utrecht (en vele particulieren).
Cat. Muller: 1699.

Afbeelding 15
De Ridder Hofstad Nyveld.
Tekening door J. de Beijer uit eigen waarneming, 1744.
Afm. plm. 65 x 90 mm.
Gemeentemuseum Arnhem.
Cat. Muller: -.

blijkbaar nog een standaardmolen.

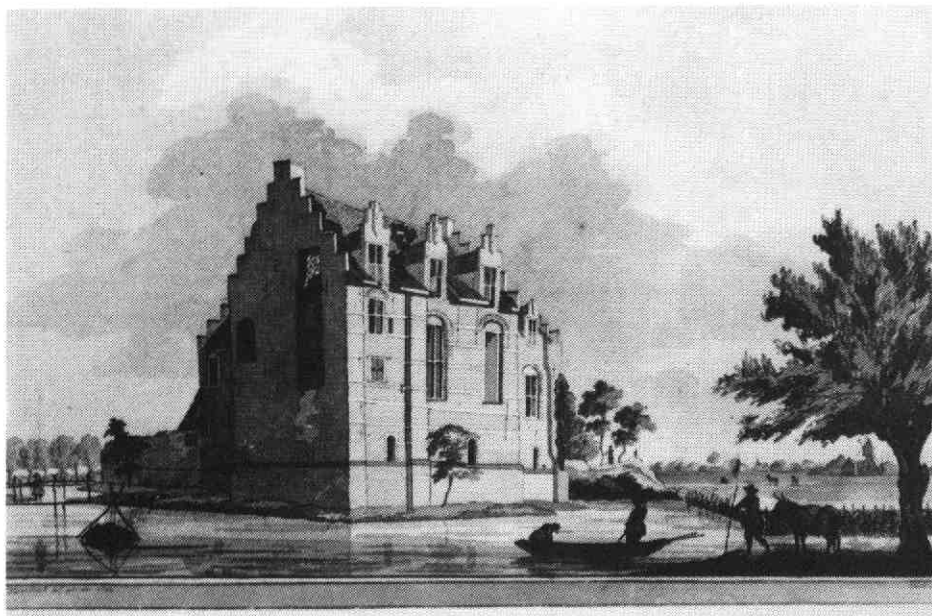
In het Rijksarchief te Utrecht was ook nog een matige reproductie aanwezig van een grote (plm. 20 x 26 cm) prent van onze ridderhofstad met onderschrift: „t Huys NYVELT in de Provincie Utrecht”. Ik kreeg er een te bleke fotocopie van en bij reproductie voor ons tijdschrift gingen nog meer details verloren (afbeelding 17). Duidelijk zichtbaar bleef evenwel een hoge, lange achtervleugel met in de verte wat ruïneuze gebouwen die we niet kunnen thuisbrengen. Tussen de losse boom en de boomgroep rechts was boven de staande figuur nog de molen aan de Leidse Rijn herkenbaar.

Tenslotte werd in 1828 nog een litho (afbeelding 18), een 19e eeuwse steendruk dus, van het kasteel vervaardigd, gesigneerd „V.H. 1828”, met het onderschrift „Chateau de

la baronnie de Nyveld”. De afbeelding is een getrouwe copie van de gravure van Spilman uit 1744. De omgeving is geromantiseerd, wat ruimer genomen en op de voorgrond verlevendigd met twee ruiters en drie wandelende personen. Deze afbeelding levert geen enkele nieuwe informatie op en het is zeer onwaarschijnlijk dat het kasteel er in 1828 nog zo - bijna compleet - heeft uitgezien. In 1846 schreef A.J. van der Aa in zijn onvolprezen „Aardrijkskundig Woordenboek der Nederlanden” over Nyvelt: *Ter plaatse waar het gestaan heeft, ziet men thans nog zeer geringe overblijfselen van het gebouw.*

Een prent apart

Tot zover de achttien afbeeldingen van de ridderhofstad Nyvelt die een periode van bijna een eeuw omvatten en die

Afbeelding 16

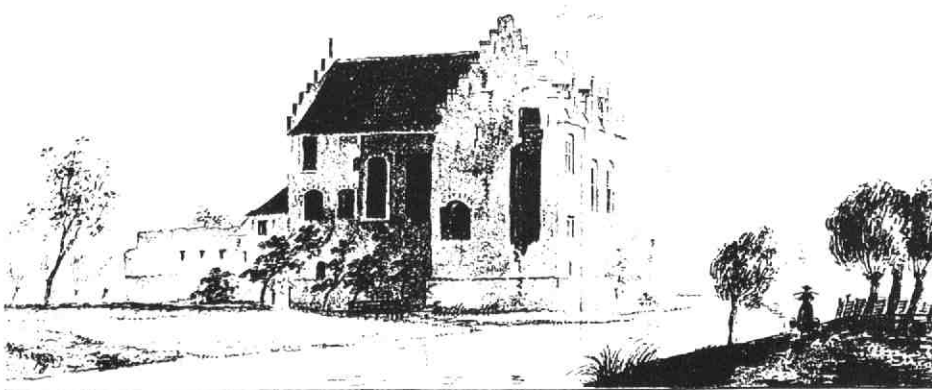
Nyvelt.

Aquarel door H.G. Schutter, 1752.

Afm. 211 x 334 mm.

Rijksarchief Utrecht.

Cat. Muller: 1700-1.

Afbeelding 17

't Huys NYVELT in de Provincie Utrecht.

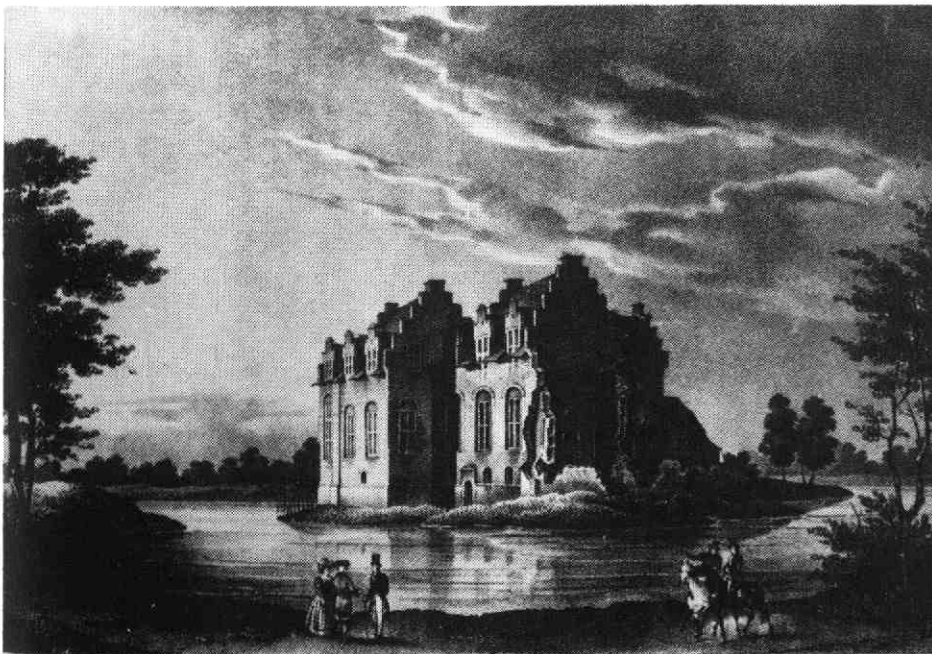
Anoniem, 1750.

Slechte fotocopie.

Afm. 153 x 226 mm.

Rijksarchief Utrecht.

Cat. Muller: 1700.

Chateau de la baronnie de Nyveld

Afbeelding 18

Chateau de la baronnie de Nyveld.

Steendruk, gesigneerd V.H. 1828.

Geromantiseerde copie van de gravure van Spilman.

Afm. 146 x 210 mm.

Rijksarchief Utrecht (en particulieren).

Cat. Muller: 1700-2.

Afbeelding 19

De ridderhofstad Nyvelt. Aquarel in kleur door Henri Knip. Afm. plm. 300 x 450 mm. Bezit van eigenaar Jhr D.J.A.A. van Lawick van Pabst. Cat. Muller: -.

zonder al te veel problemen met elkaar te vergelijken zijn. Rest ons nog een romantische aquarel die eveneens tot het familiebezit van Jhr Van Lawick van Pabst behoort.

Met deze voorstelling (afbeelding 19) van het huis, dat bovendien voor een groot gedeelte achter bomen schuil gaat, hebben we steeds veel moeite gehad. Was dit ècht wel Nyvelt? Jarenlang hebben veel mensen hun bedenkingen gehad en ook Van Pabst wist het niet.

Het was begin augustus 1991 dat oud-voorzitter Graven-deel me opbelde: *Ik geloof dat ik het weet!* Met een kleurenfoto van de afbeelding op tafel legde hij me een dag later uit: *Die vrijstaande poort rechts naast de oude, hoge boom stond aan het begin van het voorplein.* Hij haalde ook de plattegrond tevoorschijn die in 1710 door Willem de Roy werd getekend en die in het maartnummer van 1991 bovenaan bladzijde 15 is afgebeeld. *Wanneer de deuren van de poort helemaal worden geopend kan er een koets door die dan kan doorrijden tot aan de smalle brug over de slotgracht. Op de achtergrond, tussen twee bomen, zien we de toegangspoort tot de binnenplaats van het kasteel, die tussen 1731 en 1744 is verdwenen.*

Inderdaad is de hoofdvorm, met het rijtje kantelen aan de bovenkant, opvallend gelijk. Ik was verbaasd, vond het een vondst, maar was met die conclusie toch niet helemaal tevreden. In welke tijd en in welk stadium werd het kasteel dan afgebeeld? De poort was in 1744 al tot een ruïne vervallen, maar het oude gebouw met de hoge ramen boven laaggelegen dienstvertrekken met kleine raampjes en onder het steile dak met dakkapellen, stond nog fier overeind.

Nergens was in deze gevel sprake van twee vrijwel gelijkwaardige ramen boven elkaar, zoals we links van de veronderstelde toegangspoort zien. Het lage gebouwtje rechts naast de toegangspoort laten we maar buiten beschouwing: het kan een tijdelijk en onbelangrijk schuurtje zijn geweest.

In tegenstelling tot de eerste aquarel uit het familiebezit van Van Pabst - met grote stelligheid door onze nieuwe voorzitter Kits Nieuwenkamp aan J.A. Knip toegeschreven, en dat kan best, want het schilderstuk is ongesigneerd - staat onder de laatst beschreven afbeelding wèl een handtekening: Henri Knip. Dat moet H.J. Knip geweest zijn, die leefde van 1819 tot 1897, zoon of neef van Josephus Augustus. Henri Knip heeft het huis natuurlijk niet meer gezien want Van der Aa schreef in 1846 al over „geringe overblijfselen”. Ons blijft eigenlijk maar één conclusie over: Henri Knip heeft in een onbekend jaar en met een minimum aan betrouwbare gegevens geprobeerd een impressie te geven van de oude ridderhofstad.

Besluit

In 1646/47 tekende Roelant Roghman Nyvelt als een - in die tijd - riant woning, redelijk verdedigbaar tegen rondtrekkend gespuis. In hoeverre de Fransen in 1672/73 bijgedragen hebben tot het verval van het kasteel is niet bekend. De afbeeldingen van Nyvelt nà Roghman laten alleen maar een steeds meer in verval gerakend complex zien. We hebben geprobeerd die afbeeldingen een beetje op een rij te zetten. We hopen daarin enigszins te zijn geslaagd.